

הרב יעקב אריאל

נתינת פירות שביעית לגוי

א. איסור נתינת פירות שביעית בדרשות חז"ל

נאמר בפרשת בהר (ויקרא כה, ו): 'והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך'. ודרשו חז"ל בספרא על אתר: 'לכם - לכם ולא לאחרים. [ולשכירך] ולתושבך - מן העובדי כוכבים, הגרים עמך - לרבות את האכסניא'. לכאורה הדרשות סותרות את עצמן, מצד אחד אסור לגוי לאכול מפירות שביעית, ומצד אחר לשכיר ולתושב - מותר. וכך נאמר בתוספתא (שביעית פ"ה הכ"א): מאכילין את אכסניא פירות שביעית ואין מאכילין לא את הגוי ולא את השכיר פירות שביעית ואם היה שכיר שבת שכיר חודש שכיר שנה שכיר שבוע או שקצצו מזונותיו עליו מאכילין אותו פירות שביעית.

1. הבחנה בין גוי שמזונותיו עלינו לבין גוי שאין מזונותיו עלינו

מהי משמעות הכתוב 'לשכירך'? אפשר לומר שמדובר בשכיר ישראל, ויש הבדל בין שכיר יום לשכיר שבת, ששכיר יום בדרך כלל אין מזונותיו עלינו, כי הוא שב לביתו בו ביום וניזון שם, ומכיוון ש'בימו תתן שכרו' - אם יאכילו אותו בפירות שביעית, הם ייראו כחלק ממשכורתו, ודינם כפירעון חוב שאסור בפירות שביעית.¹ לעומת זאת, שכיר שבוע ושכיר חודש, שהם לנים בביתנו ומזונותיהם עלינו, האכלתם בפירות שביעית אינה מדין פירעון חוב, שהרי 'אין שכירותו משתלמת אלא בסוף',² אלא מדין בני בית, ולכן היא מותרת. לפי פירוש זה לא מצינו גוי שאוכל פירות שביעית. ולפי"ז התוספתא תחלוק על הספרא, המתיר 'לתושבך' הגוי לאכול פירות שביעית. אך אפשר לומר שמשמעות 'לשכירך' היא בשכיר גוי, כמו שנדרש בספרא, וגם בגוי יש הבדל בין השכירים השונים. שכיר יום - אין מזונותיו עלינו, לכן אין להאכילו פירות שביעית, משא"כ שכיר שבת ושכיר חודש - מזונותיהם עלינו, ודינם כבן בית שיכול לאכול פירות שביעית. כלומר **בעצם אין איסור עקרוני בהאכלת פירות שביעית לגוי**, אלא שהתורה התירה פירות שביעית רק לגוי בן בית (בדמיון רחוק לעבד כנעני האוכל בתרומה, פירות שביעית נאכלים ע"י בן בית, אף שאינו קנוי לבעליו הישראלי). וכן יחלקו בפירוש 'אכסניא': האם זו אכסניא ישראל או אכסניא גוי. ובירושלמי (דמאי ריש פ"ג) ר"א אומר בפירוש שזו אכסניא גוי.

1. רמב"ם, הל' שמטו"י פ"ו ה"י.

2. קידושין מח ע"ב.

2. היתר האכלת פירות שביעית לגויים

רש"י (ויקרא כה, ו) פירש את המילה 'לכם' - 'שלא תנהוג בהם כבעל הבית, אלא הכול יהיו שוים בה, אתה ושכירך ותושבך' - אף הגויים. כלומר אין שום איסור להאכיל גויים בפירות שביעית. אדרבה, התורה מתירה זאת לכתחילה. וכן משמע מהמהר"ל ב'גור אריה' (לרש"י שם):

אף הגויים. ואם תאמר, ולתושבך למה לי, ויש לומר, דאי לשכירך הוה אמינא דוקא משום דהוא פועל [של] ישראל, ודרך שיתן לו מזונות, אבל לתושבך, דאין מזונותיו על ישראל, אימא לא, קא משמע לן. ואי כתב לתושבך, הוה אמינא תושב שקבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה, אבל סתם גוי לא, קא משמע לן. נביא להלן את דברי מהר"י קורקוס שהזכיר את פירוש רש"י לחיזוק הבנתו בדעת הרמב"ם.

ב. שיטת הרמב"ם לדעת הרדב"ז

כתב הרמב"ם (הל' שמטו"י פ"ד ה"ל): 'עיירות ארץ ישראל הסמוכות לספר מושיבים עליהם נאמן כדי שלא יפוצו עכו"ם ויבזו פירות שביעית'. והרדב"ז על אתר מעיר על דבריו:

ואיכא לספוקי אם באו עכו"ם בכלל ישראל לזכות בפירות שביעית אם מונעין אותם או אין מונעין מפני דרכי שלום כדאמרינן גבי מתנות עניים? ומסתברא מונעין אותם דלא דמי למתנות עניים, **דלית בהו קדושה**, אבל פירות שביעית **אית בהו קדושה**. ולא היו חוששין אלא שמא יבואו העכו"ם ויבזו כול הפירות אבל מפני המיעוט הבאים בכלל ישראל לא היו חוששין.

דבריו צ"ע. לכאורה קדושת פירות שביעית דומה לקדושת תרומה, שאסורה לזרים, וכן פירות שביעית אסורים לנוכרים. אלא שאם איסור האכלת גוי בפירות שביעית הוא בגלל קדושתם, מאי שנא כל הפירות שיש למנוע את הגויים מאכילתם ממיעוט? ומה הייתה ההוה אמינא בכלל לדמותם למתנות עניים שאין בהן קדושה והן מותרות לכול?! בהמשך (הל' שמיטה פ"ה ה"ג) כתב הרמב"ם:

פירות שביעית... אין מאכילין אותן לא לעכו"ם ולא לשכיר, ואם היה שכיר שבת או שכיר שנה או שכיר חדש או שקצץ מזונותיו עליו הרי הוא כאנשי ביתו ומאכילין אותו, ומאכילין את האכסניא פירות שביעית.

הרדב"ז לשיטתו מפרש כנראה שמדובר בשכיר ישראל, אך גוי אסור בפירות שביעית. וזו לשונו שם: 'ומכאן יש **ראיה קצת** שמונעין את העכו"ם מלקחת פירות שביעית'. וצ"ע: מדוע רק 'ראיה קצת' לכאורה זו ראיה גמורה? נראה שהרדב"ז מסופק בדבר, שמא השכיר האמור כאן הוא גוי וכדעת רוב המפרשים, וא"כ גוי מותר בפירות שביעית. ואכן בפרק ד' הוא מסיים את דבריו וכותב 'עדיין הדבר צריך תלמוד'. נראה שהוא מסופק בשאלה אם התוספתא חולקת על הספרא, ואם כן, הלכה כמי.

1. אסור להאכיל את הגוי, כי הגוי אינו מצווה בהגבלות האכילה

וצריך להבין לדעת הרדב"ז, מהי סיבת ההבדל בין גוי לבהמה? מדוע התורה אסרה האכלת פירות שביעית לגוי והתירה אותם לבהמה ולחיה (גם אם אין להן בעלות ישראלית)? לכאורה קדושת שביעית מתחללת ע"י כל מי שאינו ישראל, בין גוי בין בהמה.³

מסתבר שגם לדעת הרדב"ז קדושת פירות שביעית אינה דומה כלל לקדושת תרומה. פירות שביעית נאכלים בטומאה, ללא כל הגבלה, ובלולב של שביעית אפשר לכבד את הבית (ומשמע אפילו את בית הכיסא).⁴ גוי אינו פחות מכובד. קדושתם של פירות השביעית מתבטאת בהלכות המיוחדות החלות עליהם, ולכן הם מיועדים רק לישראל עם קדושים המצווים על אותן הלכות. **איסורם לגוי נובע מכך שאינו מצווה על ההלכות המיוחדות להם, ולכן הוא אינו ראוי לאוכלם. אין זה איסור מוחלט בחפצא של הפירות, אלא רק הוראה לישראל להשתדל להימנע מלתת להם.** אך אין חובה לשרש אחריהם ולמנוע מפייהם אפי' פרי אחד. מבחינה זו אולי יש הבדל בין גוי לבהמה. בהמה אוכלת לתומה, היא אינה מפסידה את הפירות. גוי מפסיד את הפירות. ולולא דמיסתפינא אמינא שאולי האיסור לגוי הוא בכלל לא מהתורה, והמילה 'לכם' אינה באה לאסור פירות שביעית לגויים, ודרשת הספרא היא רק אסמכתא. ופשוטו של מקרא בא לומר שהפירות שייכים לכלל ישראל כמו שכתב הרמב"ם בפירושו למשנה (פ"ד מ"י), וכפי שיובא להלן (סעיף ג), או כמו שדרש ה'בית יוסף' ב'אבקת רוכל' שבאדמת גוי אין קדושת שביעית. משום כך הקל הרדב"ז ולא חשש למיעוט פירות המגיעים לידי הנוכרים. וצ"ע.

ג. שיטת הרמב"ם לדעת הר"י קורקוס

1. נתינת פירות שביעית לגוי נחשבת הפסד

כתב הרמב"ם (הל' שמיטה פ"ה הי"ג):

פירות שביעית... אין מאכילין אותן לא לעכו"ם ולא לשכיר, ואם היה שכיר שבת או שכיר שנה או שכיר חדש או שקצץ מזונותיו עליו הרי הוא כאנשי ביתו ומאכילין אותו, ומאכילין את האכסניא פירות שביעית. מה שכתב הרמב"ם 'ולא לשכיר' צ"ע: לכאורה משמע שלא מדובר בשכיר גוי אלא בשכיר ישראל, והסיבה לכך היא משום פורע חובו. אך דוחק לומר כן, כי אין כאן (פרק ה') מקומו אלא בפרק ו' הל' י'. מסתבר יותר שהפירוש 'ולא לשכיר' הוא אפילו לא לשכיר גוי, ורצה לומר שכיר יום שאין מזונותיו עליו וכמש"כ לעיל בהסבר התוספתא. וכך הבין גם הר"י קורקוס:

3. הערת עורך: י"פ. אמנם הרב קוק זצ"ל, בשבת הארץ, פ"ד הל' עמ' 465 ובקונ"א ס' כא, עמ' 769, הסביר לדעת הרדב"ז שכשאין פריעת חוב - מותר מדאורייתא להאכיל גוי, ואפע"כ גזרו חכמים ואסרו מצד קדושת הפירות, אך בתושב, שכיר ואכסניא - לא גזרו.

4. סוכה מ ע"א; ורש"י, סוכה שם.

לכן נ"ל דבשכיר גוי מיירי וה"ק אין מאכילים אותם לגוי דעלמא וגם לא לגוי שהוא שכיר דסד"א כיון שהוא שכיר הרי הוא כעבדו וכאנשי **ביתו קמ"ל דאפ"ה להפסד קרינן ביה** והכתוב אמר 'לאכלה ולא להפסד' אלא א"כ הוא שכיר שבת או שכיר שנה או שקצב עליו מזונותיו כי אז נקרא מאנשי ביתו וזהו שדרשו בספרא ולשכירך מן הגוי ולתושבך מן הגוי וכתב רש"י ז"ל בפ"י החומש ומיירי בשכיר שנה או בקצב עליו מזונות ולא פליגא אתוספתא. ומאכילין וכו'. נ"ל דאכסנאי גוי מיירי כי על מה שדרשו לשכירך מן הגוי ולתושבך מן הגוי עלה קאי הגרים עמך דדרשינן מניה לרבות את האכסנאי בגוי נמי דרישיה דקרא בגוי מיירי סיפיה דקרא דדרשינן מניה לרבות אכסנאי בגוי נמי קאמר ולומר **דכיון דהוי אכסנאי לא קרינן ביה להפסד.**

וצ"ע, מנא לן שהאיסור בגלל הפסד? ולכאורה התורה אסרה האכלת פירות שביעית לגויים **בגלל קדושת הפירות**, וכמש"כ הרדב"ז כאן. וכמו"כ לא דרשינן טעמא דקרא! וי"ל שא"א לומר שהאיסור בגלל קדושת הפירות, שהרי התורה עצמה אמרה 'לשכירך ולתושבך', דהיינו שכיר שבוע שכיר חודש. וא"א לומר שדינים דומה לדין עבד כנעני של כהן, שאוכל בתרומה למרות קדושתה, כי קים להו לחז"ל ששכיר ותושב כאן אינם עבדים עבריים,⁵ שהרי אין שום הו"א לאסור על עבד עברי לאכול פירות שביעית שהם מותרים לכל ישראל. וכי בגלל שהוא עבד עברי מיגרע גרע? גם לא ייתכן שמדובר בעבד כנעני, שהרי אם הוא עבד כהן, הוא אוכל אפי' בתרומה, ק"ו בפירות שביעית שאין עליהם חיוב מיתה. אלא ע"כ מדובר בגויים.

2. נתינת פירות שביעית לגוי בגלל זכות הקדימה של ישראל

וצ"ל שכוונת התורה באומרה 'והייתה שבת הארץ לכם לאוכלה' - לכולכם, וכמש"כ רש"י: 'שלא תנהוג בהם כבעל הבית, אלא הכל יהיו שוים בה'. הפירות הם הפקר, ולא שייכים לבעלים הפרטיים, אלא לכל העולם, וכמו שכתב הרמב"ם בפירוש המשנה (שביעית פ"ד מ"י):

אסור לקצוץ האילנות בשנה שביעית אם התחילו להוציא פירותיהן **מפני שהוא גוזל בני אדם**, לפי שה' נתן פירותיהם לכל אדם.

אך לישראל יש זכות קדימה, כי זהו מאכלם השנה, שבה אין חריש ואין קציר, ובפרט 'אבינוי עמך' שהתורה זיכתה להם במיוחד את פירות השביעית.⁶ על כך נאמר 'והייתה שבת הארץ לכם לאוכלה' - **נתינתם לגוי יש בה הפסד לישראל**, חוץ מתושב ושכיר ואכסנאי שמזונותיהם מוטלים על ישראל. ולפי"ז כשיש עודפי פירות שישראלים אינם זקוקים להם, אין איסור להאכילם לגויים, כי אין בכך שום הפסד. דרשת 'לכם' - ולא לגויים' אינה איסור מוחלט להאכיל גויים בפירות שביעית, אלא כוונתה רק לומר שישראל קודמים לגוי.

5. ר' יבמות ע"א, וקדושין ד ע"א.

6. עי' חזו"א, שביעית סי' יד ס"ק ד, ור' להלן.

ואכן המלבי"ם (ויקרא כה, ו) מפרש את דרשת 'לכם' לדעת הרמב"ם לא כאיסור לגויים, אלא **להיפך - כהיתר לישראל**, שאין קדושה בפירות שביעית שגדלו בקרקע של גוי. וכמש"כ ה'בית יוסף' ב'אבקת רוכל' (סי' כד): 'יש לגוי קנין להפקיע משביעית דקרא כתיב והיתה שבת הארץ לכם - לכם ולא לגויים'. וזו לשון המלבי"ם:

גם יל"פ שבא למעט עכו"ם שקנה קרקע בא"י וזרעה בשביעית וכמ"ש הרמב"ם (פ"ד מה' שמטה הכ"ט), ובזה נמצא מקור לדברי הרמב"ם אלה אשר הרעיש עליהם בעל כו"פ ואחריו המבי"ט ומהרימ"ט, והרמב"ם לא רצה לפרש שאוסר להאכילם לעכו"ם דיסתור מ"ש אח"ז משנה ז' ולתושבך מן העכו"ם.

לדבריו בדעת הרמב"ם אין איסור כלל לתת לגויים פירות שביעית. וצ"ע, הרי הרמב"ם אוסר זאת במפורש 'אין מאכילין אותן לא לעכו"ם'. ואין לומר שהאיסור הוא מדרבנן, שהרי דבר שהותר במפורש בתורה אין לחכמים כוח לאוסרו, כמש"כ הט"ז.⁷ ועל כורחך צ"ל שכוונתו כמש"כ הר"י קורקוס שהאיסור לתת לגוי פירות שביעית הוא רק בגלל ההפסד לישראל. **זוהי בעצם משמעותה של 'קדושת' הפירות: אין זו קדושת חפצא, אלא קדושה יחסית. יש להעדיף ישראל קדושים**, השומרים על קדושת הארץ בשביעית וזהו מאכלם השנה. לא מיבעיא לדעת הרמב"ם⁸ שיש מצווה לאכול פירות שביעית, אלא אפי' לדעת הרמב"ם שלא מנה את מצוות האכילה במניין המצוות (ולדעת ה'חזון איש'⁹ גם לדעת הרמב"ם אין מצוות עשה אקטיבית לאכול פירות שביעית), מ"מ התורה זיכתה את ישראל במיוחד פירות שביעית, כי זהו מזונם השתא.

3. הבדל בין האכלת פירות שביעית לגוי לבין האכלת בהמה

העולה מדברי הר"י קורקוס שאין הבדל בעצם בין בהמה לגוי. שניהם מותרים בפירות שביעית, במקום שאין הדבר פוגע בזכותם של ישראל. והנה בכ"ז מצינו הבדל בין בהמה לגוי. בפרק ד' מהלכות שמיטה (ה"ל) כתב הרמב"ם: 'עייירות ארץ ישראל הסמוכות לספר מושיבים עליהם נאמן כדי שלא יפוצו עכו"ם ויבזו פירות שביעית'. לעומת זאת, לעניין בהמה כתב הרמב"ם (הל' שמיטו"י פ"ה ה"ה):

פירות המיוחדין למאכל אדם אין מאכילין אותן לבהמה לחיה ולעופות, הלכה הבהמה מאליה לתחת התאנה ואכלה אין מחייבין אותו להחזירה שנאמר ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול.

מאי שנא גוי מבהמה? מדוע מבהמה אין מונעים לאכול פירות שביעית, בעוד מגוי מונעים זאת?

לשיטת הר"י קורקוס ההבדל ביניהם מובן. בהמה אוכלת רק כדי צורכה, מה שאין כן גוי - הוא עלול לגזול כמויות גדולות של פרי ולמוכרן לאחרים. אומנם יש למנוע זאת גם

7. ט"ז, או"ח סי' תקפח סעי' ה; ט"ז, יו"ד סי' קיז ס"ק א, ולהלן נביא את החזו"א שלא חשש לקושיה זו.
8. הוספות הרמב"ם ל'ס' המצוות לרמב"ם, עשה ג.
9. חזו"א, שביעית סי' יד ס"ק י.

מגנבים ישראלים, ואכן התקנה הראשונה של אוצר בי"ד הייתה למנוע אוספי פירות שביעית מליטול יותר מצורכי ביתם, כמבואר בתוספתא שביעית (פ"ח ה"א):
 בראשונה היו שלוחי בית דין יושבין על פתחי עירות כל מי שמביא פירות בתוך ידו נוטלין אותן ממנו ונותן לו מהן מזון שלש סעודו' והשאר מכניסין אותו לאוצר שבעיר...

אלא שרובם של ישראל אינם חשודים לעבור על הדין, ואם יעשו כן וימכרו כמויות מסחריות, ייפסלו לעדות, כמבואר בגמרא סנהדרין (כו ע"א). מה שאין כן גויים - הם עלולים לנצל את העובדה שהפירות מופקדים, ואסור לבעלים לשומרם, ולגזול כמויות גדולות של פרי.

ד. שיטת ה'חזון איש' – נתינת פירות שביעית לגוי נחשבת כעין הפסד

ה'חזון איש' מתייחס בכמה מקומות לאיסור הנתינה לגוי.¹⁰ ב'דרך אמונה' (הל' שמיטה פ"ה הי"ג) תמצת את שיטתו (שם ס"ק צט):

ואין מאכילין אותו לגוי. דדרשי' בתו"כ לכם לאכלה ולא לגויים, וקרא אסמכתא בעלמא, והאיסור להאכיל לגויים הוא מדרבנן, כיון שאין הגוי נוהג בהן קדו"ש. וכן אין מוכרין לגוי מה"ט ואפי' כל שהוא, וכן לכותי דהוי כעין הפסד. ולא הקילו אלא במיסב על שלחנו של ישראל. למכור לגוי אסור כי הוא לא ישמור קדושת שביעית ואע"פ שהוא אינו מצוה אסור למסור לו משום דהוי כעין הפסד.

ה'חזון איש'¹¹ כותב שמסירת הפירות לגוי היא כעין הפסד. אם הכוונה היא שיש חשש שהגוי לא ישמור קדושת שביעית, הרי אין זה אלא גרם הפסד, וגרמא מותר.¹² ועוד, אם זהו החשש, יש לאסור יותר מסירת פירות שביעית לתינוקות ישראלים, שהיא חמורה יותר, כי הם בוודאי לא ישמרו קדושת שביעית. ואכן ב'אורחות רבנו'¹³ מובא שה'חזון איש' המליץ למנוע מילדים קטנים לאכול פירות שביעית, כי הם מקלקלים ואין דעתם לאוכלם. אלא שא"כ מדוע לא גזרו זאת במפורש? ומדוע לא הסמיכו זאת לפסוקים בתורה כמו בגוי? רק בגוי אסרו במפורש, והסמיכו לפסוק בתורה, אף שגוי בוגר ישמור את הפירות יותר מתינוק ישראל. ומדוע שכיר ותושב גויים מותרים? ואין לומר משום שבעל הבית עומד עליהם ומשגיח שלא יפסידו. הרי מותר לתת להם פירות שביעית שיאכלו לעצמם, גם ללא השגחה. ובאכסניה שהיא של חיילי המלך בוודאי אוכלים ללא השגחה.

10. ר' חזו"א, שביעית סי' י ס"ק יד; שם, סי' יג ס"ק כו; שם, סי' יד ס"ק ד.

11. שם, סי' י ס"ק יד.

12. כמש"כ המהרי"ט, שו"ת ח"א סי' פג; וגם החזו"א סובר כן בסי' יד ס"ק י בסוגריים.

13. אורחות רבינו הקהילות יעקב, ח"ג (מהדורה חדשה תשנ"ח), סי' טז עמ' רצט.

המעייין בדברי ה'חזון איש' יבחין שהוא לא אמר שהגוי יפסיד את הפירות, אלא שהוא לא ינהג בהם קדושת שביעית, וזהו 'מעין הפסד'. דבריו עשירים במקום אחר, וכך כתב (שביעית סי' יד ס"ק ד):

מצד הבעלים הוי הפקר גם לנוכרים אבל מצד אביוני עמך אסור לנוכרים... עיכוב הנוכרים מצד בעלות... העיכוב לנוכרים מחמת גזל כל ישראל... **שפירות שביעית**

קדושין הן למצותן מוזהרים ב"נ שלא לקפח ישראל ממצותן.

וצ"ע מהי כוונתו שפירות שביעית 'קדושין למצותן'. איזו מצווה יש בפירות שביעית? אומנם לדעת הרמב"ן יש מצווה לאכול פירות שביעית, אך הרמב"ם אינו סובר כך. וה'חזון איש'¹⁴ עצמו סובר שגם לדעת הרמב"ן אין מצווה לאכול פירות שביעית כמו שלמים. מסתבר שמצוותם של פירות שביעית היא היחס המיוחד שיש להתייחס אליהם, המתבטא במכלול ההלכות החלות עליהם: ביעורם, הפקרתם לאביונים, איסור סחורה, מלוגמא, הפסד ועוד. כל אלו יוצרים יחס מיוחד ושונה לפירות אלו מלפירות יתר השנים. הבסיס לכל פרטי ההלכות האלו הוא שאיננו בעלים פרטיים על פירות הארץ, ולכן איננו רשאים לנהוג בהם כאוות נפשנו. הדבר דומה קצת לכהנים שמשולחן גבוה קזכו.¹⁵ גם פירות שביעית ניתנו לנו ע"י ה' כדי שננהג בהם ביחס מיוחד. הם אינם קדושים כמו מעשר שני או תרומה וכדו', אך מאידך גיסא הם אינם פירות חולין רגילים. הבדלה זו היא קדושתם.

גוי אינו מצווה על יחס מיוחד לפירות אלו. וגם אם ינהג בהם כמונו, מכיוון שאינו מצווה על כך, א"א לומר שהפירות זכו ביחס מיוחד מצד אוכליהם הנוכרים. סו"ס הם לא ינהגו בהם בקדושה הראויה להם בעצם, מצד הדין, אלא במקרה. הם לא יקיימו דבר בגלל ההלכה, אלא מדעתם האישית. **הפירות נועדו לאכילה בלבד ע"י ישראל**, כמזון המגיע לנו בשנה זו, שאין בה חריש וקציר. **כתוצאה מייעוד אכילתם אסור להפסידם ולסחור בהם**,¹⁶ ויש מצווה לבערם כדי להפקירם לאביונים שיאכלום. עצם מסירתם לגויים היא הפסד, כי לא לכך הם נועדו. יש בכך קיפוח של הישראלים, שהם הבעלים הראויים. מסירתם לגויים במקום לישראלים היא גזל. אך האכלת פירות שביעית לגויים הסמוכים על שולחננו אינה גזל, כי אנו חייבים לפרנסם על חשבוננו, ואכילתם היא כאכילתנו.

נמצא שדברי ה'חזון איש' קרובים לדברי הר"י קורקוס, אלא שהוא הרחיב את הבנתם. [ואולי י"ל ש'קדושים למצותן' ר"ל קדושת כבוד. כעין זה כתבו הפוסקים (או"ח סוף סי' קסז) שאין לתת לגוי או לבהמה מפרוסה שבירכו עליה ברכה לה'. וה"ה פירות שביעית שהתקיימה בהם ברכת שמיים שנא' 'וציויתי את ברכתי', וקיימו בהם מצוות, שהפקירו אותם, ולא קטפום כדרךן בשש השנים הרגילות ולא סחרו בהם ולא השתמשו בהם שימושים אסורים, אלא שמרו על קדושתם, הם דומים קצת לתשמישי מצווה, ואין זה

14. חזו"א, שביעית סי' יד ס"ק י.

15. ב"ק יג ע"א.

16. ר' חזו"א, שם, שכוונת הרמב"ן במצוות האכילה היא לאיסור סחורה.

מכבודם להאכילם לכתחילה לגוי ולבהמה. אך אם יש עודפים שעומדים להירקב, גם זה לא מכבודם, ועדיף לאפשר לגוי ולבהמה שיאכלום].

סיכום

א. מהספרא ומהירושלמי עולה במפורש שאין איסור עקרוני מה"ת לאפשר לגוי לאכול פירות שביעית. אין הכרח לומר שהתוספתא חולקת עליהם.

ב. הרדב"ז מסופק מהו גדרה של קדושת פירות שביעית, אך גם לצד שיש קדושה עצמית בפירות שביעית אין זו קדושה כמו של תרומה מע"ש. פירות שביעית מותרים בשימוש גם לצורכי חולין בזוים. איסור רק למסור בעליל את רוב הפירות לגויים, אך את מיעוטם אין למנוע מהם.

ג. לדעת הר"י קורקוס יש רק להעדיף ישראל על גויים, אך אין איסור להאכיל עודפי פירות לגויים.

ד. לדעת ה'חזון איש' קדושתם של פירות שביעית היא אכילתם ע"י ישראל בדרך הראויה. לדעתו, אין איסור בעצם האכלת גויים בפירות שביעית, אלא שמסירתם לגוי מקפחת את ישראל ומחטיאה את ייעודם המקורי של הפירות. אי לכך, כשיש עודפי פירות שלא יאכלו ע"י ישראל אין למנוע מגויים שיאכלום, כי אין הדבר בא על חשבון ישראל ולא גורם להם הפסד. אדרבה, עדיף שהפירות יאכלו ע"י גויים מאשר יירקבו ויפסדו. מה גם שהמדינה אחראית לספק מזון לכל רובדי האוכלוסייה, כולל הגויים. מזווית ראייה ציבורית דינם דומה לשכירים ולתושבים ואכסניה, שהם סמוכים על שולחנו ואנו חייבים לפרנסם.

